

[Yvonne Herløv Andersen]

som en del af det danske rige er medlem af EF, og det vil det, som vi har læst disse lovforslag, vedblive at være. Skulle spørgsmålet blive rejst på et senere tidspunkt, får man ikke vore stemmer til at ændre det nuværende forhold EF og Grønland imellem, idet Grønland, som der står i bemærkningerne til hjemmestyrelovens § 1, forbliver en del af Danmarks Rige og som sådan fortsat er undergivet grundloven i dens helhed. Vi hilser også med tilfredshed, at der samme sted i bemærkningerne står, at udenrigs-, sikkerheds- og valutapolitik ikke vil kunne overføres til hjemmestyret.

I spørgsmålet om overførsel af sagsområder og finansiering er det nævnt, at lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed ikke bør adskilles. Det er nok det største spørgsmål og det, jeg vil arbejde mest med i udvalget, for det gør man sådan set alligevel, idet man først overgiver det ved lov og senere overgiver forvaltningen. Det sker ligesom overførslen af statslige områder til amterne: dér følger de penge med, som staten sparer ved at lægge området ud. Derefter kommer det, jeg nævnte før, nemlig overførsel af tilskuddene, som bliver lovfæstet, således at rigsmyndigheden delegerer kompetence og administrationen ud til hjemmestyret.

Så er det, man ikke kan lade være med at spørge sig selv, om problemerne med hensyn til en reel ligestilling, fødestedskriteriet og lige løn, ikke kunne klares på en bedre måde ved, at man giver Grønland, som jo er et amt, samme beføjelser som andre amter i Danmark, i stedet for at man laver en lov, der faktisk skaber et andenrangs styre, vil jeg kalde det, for jeg synes ikke, det bliver så godt, at man kan være tilfreds, men jeg forstår godt de problemer, det rejser. Men det er således, at ansvar og økonomi skal følges ad – det har jeg læst i bemærkningerne.

I bemærkningerne til § 9 i hjemmestyreloven står imidlertid en ting, som i hvert tilfælde kan glæde CD, og det er, at der skal undervises grundigt i det danske sprog; så bliver der da i det mindste undervist grundigt i dansk i en del af riget! Ellers er jeg helt enig i, at det ikke vedblivende kan være sådan, at $\frac{1}{3}$ af lærerne i Grønland kun taler dansk; det giver meget svære sprogmæssige problemer og vel også i mange tilfælde en dårlig skolestart for bornene.

Til sidst i hjemmestyreloven er nævnt, at landshøvdingeembedet bliver afløst af en rigsombudsmand – det får mig også til at tænke på, at vi jo her i Danmark har afskaffet amtmændene – og at denne rigsombudsmand ikke får de samme beføjelser, som landshøvdingen har. Han skal efter lovforslaget om hjemmestyre tilkaldes, hvis der er sager i landsrådet, man vil drøfte med ham, men man vil holde rigsombudsmanden orienteret om love og forordninger, der måtte blive udstedt. Var det så ikke lettere at lade rigsombudsmanden, hvis han nu alligevel skal være der, overvære landsrådets møder, sådan som det er tilfældet med landshøvdingeembedet i dag? Så var han direkte orienteret og behøvede ikke at få sendt materialet bagefter.

Det, der nok bliver et stort problem, er lovforslag nr. L 26 om mineralske råstoffer i Grønland. Det tror jeg udvalget vil komme til at beskæftige sig med meget af tiden. Retten til Grønlands undergrund er også det spørgsmål, der har været mest diskuteret i offentligheden; det har ligesom været et af de spørgsmål, der skulle bære hele hjemmestyrediskussionen frem. Råstofferne, troede man, skulle udgøre det økonomiske fundament, men det har jo vist sig, at det ikke de første mange år vil blive rentabelt at udvinde de råstoffer, der her er tale om.

Statsministeren sagde om dette spørgsmål i en tale i sommeren 1977 i Godthåb, at det aldrig har været sådan i Danmark, at de værdier, der hidtil ikke har været udnyttet, tilhørte den enkelte grundejer eller befolkningen i det lokale område, de tilhører hele samfundet, og det vil centrum-demokraterne gerne tolke derhen, at såfremt der skal finde en udvinding af råstoffer sted på Grønland, må det eventuelle overskud tilfalde rigsfællesskabet. Det er vel også derfor, der i loven om råstoffer er brugt både livrem og seler med den gensidige beslutningskompetence for rigsmyndighed og hjemmestyre vedrørende væsentlige dispositioner med hensyn til råstofferne. Det ses også af det fællesråd, der ønskes nedsat, men der er som helhed i dette lovforslag mange for os væsentlige ting, som vi ønsker at drøfte nærmere.

De øvrige lovforslag, der er til behandling her i dag, vil jeg ikke komme nærmere ind på. Dem har vor ordfører ved den tidligere førstebehandling, hr. Erhard Jakobsen, gjort